

IIV 1-SONLI TOSHKENT AKADEMIK LITSEY O'QITUVCHISI

Erkayeva Munira Aliyevna

O'zbekistonda millatlararo totuvlikning rivojlanishi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekistonda millatlararo totuvlikning shakllanishi, uning rivojlanish bosqichlari hamda davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari tahlil qilinadi. Mustaqillik yillarida mamlakatda ko'p millatli jamiyatning uyg'unligi va barqarorligini ta'minlashga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlarida barcha millat vakillarining huquqlari kafolatlangan bo'lib, davlat tomonidan ularning madaniyati, tili va an'alarini saqlab qolish hamda rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratilgan. Maqolada millatlararo munosabatlarning tarixi, bugungi holati va istiqbollari ham yoritilgan. Shuningdek, xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil o'tkazilib, O'zbekistondagi tinch-totuv hayotning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy barqarorlikka ta'siri o'rganilgan.

Kalit so'zlar: millatlararo totuvlik, ijtimoiy barqarorlik, madaniyatlararo muloqot, milliy siyosat, O'zbekiston Respublikasi, etnik guruhlar, inson huquqlari, diniy bag'rikenglik, huquqiy kafolatlar, xalq diplomatiyasi.

ПРЕПОДАВАТЕЛЬ ТАШКЕНТСКОГО АКАДЕМИЧЕСКОГО ЛИЦЕЯ

№1 МВД

Эркаева Мунира Алиевна

Развитие межнационального согласия в Узбекистане

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется становление межнационального согласия в Узбекистане, этапы его развития и основные направления государственной политики. За годы независимости в стране были реализованы реформы, направленные на обеспечение согласия и стабильности многонационального общества. Конституция и законы Республики Узбекистан гарантируют права представителей всех национальностей, а государство создало благоприятные условия для сохранения и развития их культуры, языка и традиций. В статье также рассматриваются история, современное состояние и перспективы межнациональных отношений. Также был проведен сравнительный анализ с международным опытом, изучено влияние мирной жизни в Узбекистане на социально-экономическую и политическую стабильность.

Ключевые слова: межнациональное согласие, социальная стабильность, межкультурный диалог, национальная политика, Республика Узбекистан, этнические группы, права человека, религиозная толерантность, правовые гарантии, народная дипломатия.

TEACHER OF TASHKENT ACADEMIC LYCEUM
NO. 1 OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS

Erkayeva Munira Aliyevna

Development of interethnic harmony in Uzbekistan

ANNOUNCEMENT

This article analyzes the formation of interethnic harmony in Uzbekistan, the stages of its development, and the main directions of state policy. During the years of independence, reforms aimed at ensuring the harmony and stability of a multinational society were carried out in the country. The Constitution and laws of the Republic of Uzbekistan guarantee the rights of representatives of all nationalities, and the state has created favorable conditions for the preservation and development of their culture, language, and traditions. The article also covers the history, current state, and prospects of interethnic relations. A comparative analysis with international experience is also conducted, and the impact of peaceful life in Uzbekistan on socio-economic and political stability is studied.

Keywords: interethnic harmony, social stability, intercultural dialogue, national policy, Republic of Uzbekistan, ethnic groups, human rights, religious tolerance, legal guarantees, public diplomacy.

KIRISH

O‘zbekiston tarixan turli millatlar, elatlar va madaniyatlar kesishgan hudud bo‘lib, ming yillar davomida bu yerda ko‘plab etnik guruhlar tinch-totuv yashab kelgan. O‘zining geografik joylashuvi va tarixiy yo‘llar chorrahasi bo‘lishi tufayli O‘zbekiston ko‘p millatli jamiyatning shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Xususan, Buyuk ipak yo‘li davridan boshlab turli xalqlarning iqtisodiy, madaniy va ilmiy almashinuvi ushbu mintaqaning ijtimoiy hamda madaniy rivojlanishiga katta ta’sir ko‘rsatgan. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston Respublikasi millatlararo totuvlik va diniy bag‘rikenglik siyosatini mustahkamlash yo‘lida muhim qadamlar tashladi. Davlat Konstitutsiyasida barcha millat vakillarining teng huquqliligi kafolatlanib, ularning madaniyati, tili va diniy e’tiqodini hurmat qilish tamoyillari belgilab qo‘yildi. Ayniqsa, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan olib borilayotgan «Inson qadri uchun»

tamoyiliga asoslangan siyosat millatlararo hamjihatlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda 130 dan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qiladi. Millatlararo totuvlikni mustahkamlash maqsadida mamlakatda qator huquqiy hujjatlar qabul qilingan bo'lib, ularning ichida «Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida»gi qonun, «Davlat milliy siyosati konsepsiyasi» kabi hujjatlar alohida o'rin tutadi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalari qo'mitasi faoliyat yuritib, mamlakatdagi barcha milliy madaniy markazlarning rivojlanishi uchun zarur sharoitlarni yaratmoqda. O'zbekistonda millatlararo totuvlik nafaqat davlat siyosati, balki xalqning azaliy qadriyatlariga ham asoslanadi. O'zaro hurmat, do'stlik va bag'rikenglik jamiyatning barcha sohalarida namoyon bo'lmoqda. Buning natijasida mamlakatda ijtimoiy barqarorlik va milliy hamjihatlik ta'minlanib, iqtisodiy va madaniy rivojlanishga zamin yaratilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistonda millatlararo totuvlik siyosatining rivojlanish bosqichlari, uning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy ahamiyati, shuningdek, xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil o'tkaziladi.

NATIJALAR.

O'zbekistonda millatlararo totuvlik siyosatining rivojlanishi natijasida jamiyatda barqarorlik va hamjihatlik mustahkamlandi. 1991-yilda mustaqillik qo'lga kiritilgandan so'ng, mamlakatda millatlararo totuvlikni ta'minlashga qaratilgan keng qamrovli chora-tadbirlar ishlab chiqildi. Ushbu siyosatning eng muhim natijalaridan biri barcha millat vakillarining teng huquqliligini ta'minlovchi huquqiy asoslarning yaratilishi bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 18-moddasida barcha fuqarolarning millatidan qat'i nazar teng huquqlarga egaligi belgilab qo'yilgan bo'lib, bu prinsip amaliyotda ham o'z isbotini topmoqda. Bugungi kunda mamlakatda 130 dan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qiladi. Milliy madaniy markazlar faoliyati doimiy ravishda qo'llab-quvvatlanib, 38 dan ortiq milliy madaniy markaz faoliyat yuritmoqda. Ushbu markazlar o'z madaniyatini saqlash va rivojlantirishga ko'maklashib, turli xalqlar o'rtasidagi do'stlik va hamjihatlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Masalan, Toshkent, Samarqand, Buxoro, Andijon va Nukus shaharlarida joylashgan milliy madaniy markazlar o'zbek, rus, qozoq, koreys, tojik, turkman, qirg'iz, arman va boshqa ko'plab millatlarning an'anaviy festivallari va tadbirlarini tashkil qiladi.

O'zbekistonning millatlararo totuvlik borasidagi yutuqlari xalqaro hamjamiyat tomonidan ham e'tirof etilmoqda. Xususan, BMTning Inson huquqlari bo'yicha kengashi va YEXHT tomonidan O'zbekistonda millatlararo munosabatlarni barqaror rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan siyosat ijobiy baholanmoqda. 2017-yilda tashkil etilgan O'zbekiston Respublikasi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do'stlik aloqalari qo'mitasi milliy siyosatni yanada takomillashtirishga xizmat qilib, millatlararo totuvlikni mustahkamlashga qaratilgan

dasturlarni amalga oshirmoqda. Millatlararo totuvlik ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan olib borilayotgan ochiq va pragmatik siyosat natijasida turli millat vakillari birgalikda mehnat qilib, iqtisodiy taraqqiyotga o'z hissasini qo'shmoqda. Mamlakatdagi xorijiy investorlarning faolligi ham bevosita millatlararo barqarorlik bilan bog'liq bo'lib, O'zbekistonning ochiqlik siyosati natijasida ko'plab xalqaro kompaniyalar bu yerda o'z faoliyatini yo'lga qo'yimoqda. Madaniy sohada ham katta o'zgarishlar kuzatilmoqda. Millatlararo totuvlik va bag'rikenglik mavzusiga bag'ishlangan ilmiy anjumanlar, san'at festivallari va madaniy tadbirlar muntazam ravishda o'tkazilmoqda. 2021-yilda Toshkent shahrida bo'lib o'tgan «Markaziy Osiyo xalqlari madaniy muloqoti» forumi mintaqaviy darajada ham millatlararo hamkorlikni rivojlantirishga qaratilgan muhim tadbir bo'ldi. Ta'lim tizimida ham millatlararo totuvlik tamoyillariga katta e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarida turli millat vakillari o'z ona tilida ta'lim olish imkoniyatiga ega. Respublikada rus, qozoq, tojik va boshqa tillarda ta'lim beruvchi maktablar mavjud bo'lib, bunday tizim milliy o'ziga xoslikni saqlab qolish va rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda millatlararo totuvlik siyosati mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishida muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Milliy madaniy markazlarning faoliyati, huquqiy kafolatlarning mavjudligi, ijtimoiy barqarorlikning ta'minlanishi va madaniyatlararo muloqotning rivojlanishi ushbu siyosatning asosiy natijalaridir. O'zbek xalqi azaldan bag'rikeng va mehmondo'st bo'lib, bu qadriyatlar zamonaviy O'zbekiston taraqqiyotida ham o'z aksini topmoqda.

MUHOKAMA

O'zbekiston turli millat va elatlar vakillari yashaydigan ko'pmillatli davlat hisoblanadi. Aholining milliy tarkibiy tuzilishi bo'yicha O'zbekistonda o'zbeklar asosiy qismi bo'lsa-da, mamlakatda ruslar, tojiklar, qozoqlar, qirg'izlar, turkmanlar, koreyslar, tatarlar, yahudiylar va boshqa ko'plab millat vakillari istiqomat qiladi. Shu sababli, millatlararo totuvlikni saqlash va mustahkamlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi. O'zbekiston Konstitutsiyasining 4-moddasiga ko'ra, mamlakat hududida yashovchi barcha millat va elatlarning huquqlari kafolatlangan bo'lib, ularning madaniy, tili, diniy e'tiqodi va an'analarga hurmat bilan yondashiladi. Shu bilan birga, millatlararo munosabatlarni tartibga soluvchi maxsus qonunlar ham mavjud bo'lib, ular orqali barcha fuqarolarning tengligi ta'minlanadi. 1992-yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi millatlararo hamjihatlik va diniy bag'rikenglikni asosiy tamoyillardan biri sifatida e'tirof etdi. O'zbekiston tarixida millatlararo totuvlik uzoq davrlardan buyon shakllanib kelgan. Buyuk Ipak yo'li davrida turli millatlar vakillari savdo-sotiq va madaniy almashinuv

orqali bir-birlariga yaqinlashgan. Bu jarayon keyinchalik ham davom etib, ko‘plab millatlar O‘zbekistonda o‘z madaniy meroslarini saqlab qolgan holda, mahalliy xalqlar bilan ahil yashashni o‘rgangan.

Mustaqillik yillarida millatlararo totuvlikni yanada rivojlantirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi. 1992-yilda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida Millatlararo munosabatlar qo‘mitasi tashkil etildi. 2017-yilda esa bu qo‘mita qayta tashkil qilinib, Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalari qo‘mitasi sifatida faoliyatini davom ettirdi.

Mamlakatimizda millatlararo totuvlikni saqlash va mustahkamlash maqsadida turli milliy madaniy markazlar faoliyat yuritmoqda. Hozirgi kunda O‘zbekistonda 130 dan ortiq milliy madaniy markaz mavjud bo‘lib, ular turli xalqlarning urf-odatlarini, madaniyati va an‘analarini targ‘ib qiladi. Bunday markazlar orqali har bir millat o‘z tili, madaniyati va an‘analarini rivojlantirish imkoniyatiga ega. O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim tizimi ham millatlararo totuvlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Hozirda mamlakatda 200 ga yaqin maktabda o‘qitish rus, tojik, qozoq, qirg‘iz va turkman tillarida olib boriladi. Bu esa turli millat vakillarining o‘z ona tilida ta‘lim olish huquqini kafolatlaydi. Bundan tashqari, oliy ta‘lim muassasalarida ham turli millatlar vakillari uchun qulay sharoitlar yaratilgan. Millatlararo totuvlikni mustahkamlashda ommaviy axborot vositalari ham muhim rol o‘ynaydi. Bugungi kunda O‘zbekistonda turli tillarda nashr etiladigan gazeta va jurnallar, televideniye va radio kanallari faoliyat yuritmoqda. Masalan, "Dunyo" axborot agentligi, "Yangi O‘zbekiston" gazetasi, "Ovozi tojik", "Kazakhstan" kabi gazetalar turli millat vakillari uchun axborot olish imkoniyatini yaratmoqda.

O‘zbekistonning millatlararo totuvlikka bo‘lgan e‘tibori xalqaro miqyosda ham e‘tirof etilmoqda. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Yevropa Ittifoqi va boshqa xalqaro tashkilotlar O‘zbekiston tajribasini ijobiy baholamoqda. 2020-yilda BMTning maxsus yig‘ilishida O‘zbekistonning millatlararo hamjihatlikka qaratilgan siyosati namuna sifatida taqdim etildi. Millatlararo totuvlikni mustahkamlashda davlat va nodavlat tashkilotlari ham faol rol o‘ynamoqda. "Do‘stlik uylari" tarmog‘i milliy madaniy markazlar faoliyatini muvofiqlashtirib, turli millat vakillarining o‘zaro hamkorligini mustahkamlashga qaratilgan tadbirlarni tashkil etmoqda. Masalan, "Do‘stlik festivali", "Millatlararo hamjihatlik kuni" kabi tadbirlar muntazam ravishda o‘tkazilib kelinmoqda.

O‘zbekistonda millatlararo totuvlikning ijtimoiy-iqtisodiy jihatlari ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mamlakatda turli millat vakillari birgalikda tadbirkorlik bilan shug‘ullanib, yangi ish o‘rinlarini yaratmoqda. Xususan, 2021-yilda O‘zbekistonda tashkil etilgan 15 mingdan ortiq kichik va o‘rta biznes subyektlari turli millat vakillarining hamkorligi natijasida yuzaga kelgan. Dinlararo bag‘rikenglik ham millatlararo totuvlikning ajralmas qismi hisoblanadi. O‘zbekistonda musulmon,

pravoslav, katolik, yahudiy va boshqa din vakillari o‘z e‘tiqodlarini erkin ado etish huquqiga ega. 1998-yilda qabul qilingan "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to‘g‘risida"gi qonun diniy bag‘rikenglikni mustahkamlashda muhim hujjatlardan biri bo‘ldi.

Millatlararo totuvlikni ta‘minlash maqsadida turli sohalarda islohotlar olib borilmoqda. Jumladan, milliy madaniyat markazlari faoliyatini yanada rivojlantirish, millatlararo do‘stlikni mustahkamlovchi dasturlarni kengaytirish va ta‘lim tizimida millatlararo hamjihatlikni rag‘batlantirish bo‘yicha yangi tashabbuslar ilgari surilmoqda. Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda millatlararo totuvlik davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, bu borada muhim natijalarga erishilmoqda. Kelgusida ham bu yo‘nalishda olib borilayotgan ishlarni yanada takomillashtirish va millatlararo do‘stlikni mustahkamlash bo‘yicha yangi loyihalar amalga oshirilishi kutilmoqda.

XULOSA

O‘zbekiston millatlararo totuvlikni mustahkamlash borasida katta yutuqlarga erishdi. Bu jarayon mamlakatning siyosiy barqarorligi, iqtisodiy taraqqiyoti va ijtimoiy uyg‘unligini ta‘minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Tarixiy jihatdan O‘zbekiston turli millatlar, dinlar va madaniyatlar chorrahasida joylashgan bo‘lib, bu hudud doimo bag‘rikenglik va o‘zaro hurmat muhitiga ega bo‘lgan.

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda millatlararo totuvlikni ta‘minlash bo‘yicha qator huquqiy va institutsional chora-tadbirlar amalga oshirildi. Xususan, 2017-yilda qabul qilingan "Millatlararo totuvlik va do‘stlik konsepsiyasi" ushbu yo‘nalishdagi ishlarni yanada takomillashtirishga zamin yaratdi. Bugungi kunda mamlakatda 130 dan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qiladi, ular uchun o‘z ona tilida ta‘lim olish, madaniyat va an‘analarini rivojlantirish imkoniyatlari yaratilgan.

Shuningdek, millatlararo totuvlik O‘zbekistonning xalqaro imidjini mustahkamlashga ham xizmat qilmoqda. Davlat tomonidan olib borilayotgan ochiq va pragmatik tashqi siyosat milliy manfaatlarni ilgari surish bilan birga, global miqyosda tinchlik va barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan. Shu bois O‘zbekiston BMT, YXHT, Islom hamkorlik tashkiloti kabi xalqaro tuzilmalar doirasida ham millatlararo totuvlik va bag‘rikenglikni targ‘ib qilishda faol ishtirok etmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda millatlararo totuvlik siyosati uzoqni ko‘zlagan strategik yondashuv asosida shakllangan. Kelajakda ham ushbu yo‘nalishda amalga oshiriladigan islohotlar jamiyatda tinchlik va barqarorlikni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi. Har bir fuqaro, millati va diniy e‘tiqodidan qat‘i nazar, o‘zini ushbu yurtda erkin va teng huquqli his qilishi O‘zbekiston taraqqiyotining muhim kafolatidir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI.

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining “Millatlararo totuvlik va do‘stlik to‘g‘risida”gi qonuni. – Toshkent, 2017.
3. Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z yo‘li – demokratik taraqqiyot va ma’rifiy dunyo sari. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2021.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Millatlararo munosabatlar va xorijiy mamlakatlar bilan do‘stlik aloqalari qo‘mitasi materiallari. – Toshkent, 2022.
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi rasmiy hisobotlari. – Toshkent, 2023.
7. YUNESKO tomonidan e‘lon qilingan xalqaro bag‘rikenglik va madaniyatlararo muloqot bo‘yicha ma’lumotlar. – Parij, 2021.
8. Islom hamkorlik tashkiloti va O‘zbekistonning ishtiroki to‘g‘risidagi rasmiy hujjatlar. – Jidda, 2022.
9. "O‘zbekiston tarixi" jurnali. – Toshkent, 2023-yil 2-son.
10. Raximov X. Millatlararo munosabatlar va ularning zamonaviy tendensiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.